

Skilling up for power down

Lessenreeks: meer veerkracht met minder energie

DEEL 9: Actie!

---

1. Situering

Dit is de afsluitende sessie van de reeks. Als je met je groep alle (of de meeste van) voorgaande sessies hebt doorgenomen, dan heb je al een hele weg afgelegd.

Deze laatste sessie is er op gericht nog even terug te kijken op de vorige avonden en met die ervaring en kennis aan de slag te gaan. Want praten en nadenken over de wereld en hoe die er zou moeten uitzien is één ding, we zullen ook de handen uit de mouwen moeten steken om onze dromen waar te maken.

Deel 1 bestaat uit:

- Situering (p.169)
- Onderdelen van de sessie (p.170)
- Werkvormen (p.171)

Als je met een groep dit pakket doorneemt dan zijn dit de **doelstellingen:**

- de deelnemers kunnen verbanden leggen tussen de grote maatschappelijke uitdagingen en de rol van transitie daarin
- de deelnemers krijgen zicht op de eigen rol en visie in verband met transitie
- de deelnemers kunnen een plan opstellen voor actie in hun eigen leven
- de deelnemers krijgen zicht op manieren om zich in te zetten voor transitie in eigen wijk of dorp
- de deelnemers zijn gemotiveerd om actief aan de slag te gaan rond transitie binnen hun eigen context

In de laatste sessie moet niet zoveel informatie meer worden gegeven, het is nu vooral een kwestie van de opgedane kennis en inzichten om te zetten tot actie.

2. Onderdelen van de sessie

Maak van deze laatste sessie een feestelijk en actief gebeuren. Daarom zijn er deze keer weinig toelichtingen te geven en is er géén powerpoint. De bedoeling is nu vooral de energie van de deelnemers te combineren met de inzichten en de kennis van de voorbije sessies.

	#	Onderdeel	Korte omschrijving	Werkvorm
10-15 minuten	9.1.	kennismaking (p. 179)	Kranten bekijken met een transitiebril	Oefening met twee
5-10 minuten	9.2.	intro (p. 179)	terugblik op de voorbije sessies	korte inleiding door lesgever
10-15 minuten	9.3.	belang van de keukentafel (p.180)	over verschillende invloedssferen	groepsoefening
15 - 20 minuten	9.4.	van intentie tot plan (p. 182)	maken van een goed stappenplan	individuele oefening op basis van persoonlijk actiedoel
25 - 35 minuten	9.5.	communicatie voor de gemeenschap (p.183)	power down show	bekijken aflevering 10 en korte nabespreking
15 -20 minuten	9.6.	vier fasen van een project (p. 184)	opzetten van een transitie project voor de lokale gemeenschap	groepsoefening
10 - 15 minuten	9.7.	minder energie plan (p. 186)	wat is het MEP, en hoe begin je eraan	Toelichting
20 minuten	9.8.	eindevaluatie cursus (p. 189)	Globale evaluatie van de reeks	individuele voorbereiding en rondje
20-... minuten	9.9.	feest! (p. 190)	feestelijke afsluiting van de reeks	feest!

3. Werkvormen.

9.1. Kennismaking/inleiding

Aangezien dit de laatste samenkomst is van een hele reeks zal iedereen nu wel de andere mensen kennen. Daarom een andere manier om op te starten. Zorg dat je een stapeltje kranten hebt van de voorbije week. Geef per twee mensen een krant en vraag de duo's om er een artikel uit te kiezen dat op een of andere manier aansluit bij het verhaal van transitie.

Geef de groepjes enkele minuten om een artikel te kiezen en doe dan een rondje waarbij van elk duo iemand toelichting geeft. Waarom heb je dit artikel gekozen, welke link heeft dit met de ideeën van transitie. Stel ook de vraag of mensen dit soort artikels nu op een andere manier lezen of interpreteren in vergelijking met voordien.

Je kan als begeleider de artikelen koppelen aan de thema's uit de reeks,

- gaat het over pielolie, klimaat, ongelijkheid?
- over veerkracht of psychologie van verandering?
- over een thema als wonen, mobiliteit, voeding, energie, economie, geld?

Je kan dit afsluiten met de bemerking dat veel kleine stukjes informatie uit de media te linken zijn aan het bredere verhaal van transitie.

9.2. Terugblik op de reeks

Het is moeilijk doenbaar om de hele reeks helemaal te overlopen. Toch is het goed om de groep nog eens mee te nemen voor een terugblik. De tekst hieronder is een aanzet hiertoe, maar het is heel belangrijk dat je in je eigen woorden brengt en aanvult met specifieke gegevens over het parcours dat je met de groep hebt gevolgd.

Je kan er kleine anekdotes aan toevoegen of memorabele momenten die je met de groep hebt meegemaakt. Dat kan dat gaan over sessie rond energie toen de stroom uitviel, of over de heerlijke taart die Simonne had gebakken voor de sessie rond voeding. Maar er een persoonlijk verhaal van, waar de mensen zichzelf kunnen in herkennen.

“Zo, we zijn aan de laatste samenkomst gekomen van deze reeks. We hebben elkaar de voorbije weken beter leren kennen en heel veel kennis en ervaring uitgewisseld.

We hebben bij de start de problemen onder de loep genomen, de opwarming van de aarde, het piekolie probleem en de grote mondiale ongelijkheid. We hebben gezien dat de principes van permacultuur en systeemdenken ons kunnen helpen om die problemen te begrijpen, en we onthouden er ook uit dat we voor een grote verandering staan, een transitie.

Dan zijn we heel concreet aan de slag gegaan rond een aantal thema's. Over voeding en hoe die duurzaam en lokaal zou kunnen worden. We hebben het energievraagstuk bekeken en gezien dat verminderen van de vraag onvermijdelijk is, naast het verlaten van de fossiele bronnen. We hebben

gezien hoe we door onze manier van wonen een bijdrage kunnen leveren en welke rol mobiliteit speelt in het hele verhaal. De economie en het geld zijn twee belangrijke drijfveren voor het huidige groeimodel. In die sessie is duidelijk geworden dat het huidige model niet het enige mogelijkheid is. Een gelokaliseerde 'steady state' economie zou een uitweg kunnen zijn.

De voorlaatste sessie hebben we bekeken wat de rol is van een lokale gemeenschap in de transitie, daarbij heeft het begrip 'veerkracht' zijn volle betekenis gekregen. De vorige keer hebben we dan bekeken wat verandering doet met een mens en een gemeenschap, en hoe we de psychologie van verandering kunnen begrijpen.

Straks gaan we al die kennis omzetten in concrete actie...

Vanuit die brede horizon gaan we vandaag de lessenreeks afsluiten. Maar dit is niet het afsluiten van het proces dat in gang is gezet.

9.3. Het belang van de keukentafel.

Er bestaat een interessant Engels boek met de naam: 'Kitchen Table Sustainability'. Want de wereld veranderen begint aan de keukentafel.

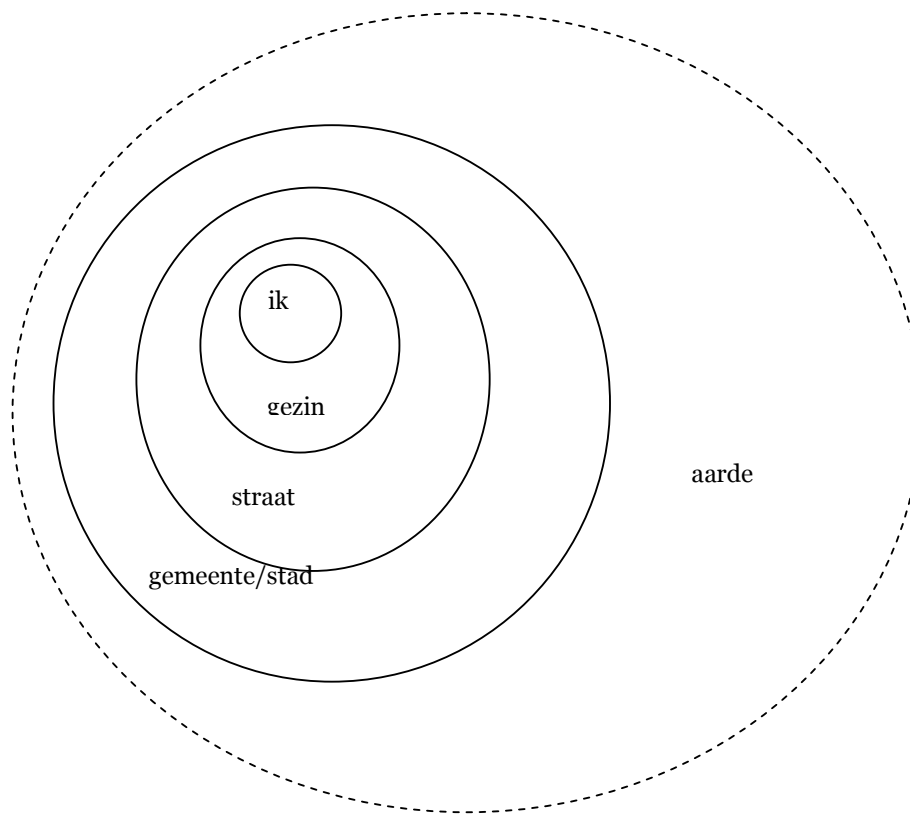
Het is de plaats waar we een van onze meest belangrijke basisbehoeften vervullen, namelijk ons voeden. Het is de plaats waar verhalen worden verteld, waar kinderen waarden en ideeën oppikken. Het is ook vaak de plaats waar mensen plannen maken. Buurtcomités, actiegroepen, transitiegroepen, vaak worden aan de keukentafel de eerste contouren uitgetekend.

Dus vandaag gaan we de tafels waaraan we zitten ook beschouwen als keukentafels, de plaats waar verandering kan starten.

Er zijn verschillende kringen waar verandering kan plaatsvinden. Er zijn dingen die je zelf kan doen (te beginnen in je hoofd, en verder in je gedrag). Er zijn de mensen waarmee je dagelijks samenleeft, de straat, de buurt, je eventuele collega's, de verschillende kringen waarin je je beweegt (vereniging, sportclub, familie,...) je woont in een stad of gemeente, hoort bij een bepaalde cultuurgroep, je leeft in een land, dat ook weer deel is van een groter geheel (Europa). Europa is ook maar een van de systemen, dus uiteindelijk ben je lid van de mensheid en is de mensheid deel van het bredere ecosysteem 'aarde', een ecosysteem dat op zijn beurt onder invloed staat van de zon, de maan en het melkwegstelsel. Dus tussen het bewustzijn in je hoofd en het universum zitten een heleboel mogelijke tussenstappen, en toch haakt elk onderdeel in elkaar in. Zo zou je kunnen stellen dat een verandering in je bewustzijn ook invloed heeft op het universum.

Neem een stuk papier, en zet je eigen naam in het midden. Teken daar een aantal kringen rond die je verschillende 'invloedssferen' weergeven. Je kan zelf bepalen over hoeveel en welke kringen het gaat, je zal merken dat er een hele reeks kunnen zijn.

Hieronder een voorbeeld van hoe dit er uit zou kunnen zien (je kan eventueel snel een schets maken op een flap of bord om de groep op weg te helpen)

Bekijk dan even deze verschillende kringen en noteer wat er in je leven al veranderde de voorbije weken:

- veranderingen in je wereldbeeld, of het beeld van je zelf
- veranderingen in je gedrag (omgaan met anderen, voeding, transport, ...)
- veranderingen in een van de kringen rondom jou?

En ga nu op zoek naar een verandering die je graag wil zien. Kies dus 1 bepaald doel dat je zou willen werkelijkheid zien worden in de toekomst. Het maakt niet uit in welke kring je dit wil zien.

Noteer je doel bovenaan een lege pagina.

9.4. Van intentie tot plan

We hebben nu dus elk een mogelijk doel voor verandering. Het kan iets zijn voor onszelf of het gezin, maar ook een verandering op niveau van de wijk, de stad of nog breder. In het vervolg gaan we stap voor stap proberen daar een concreet project van te maken.

Vooreerst moeten we het verschil maken tussen een intentie en een doel. We kennen het allemaal wel, de vele keren dat we onszelf hebben voorgenomen om bijvoorbeeld iets meer te sporten, wat meer aandacht te geven aan onze partner of om te letten op de duur van de douche. Het is echter een bekend fenomeen dat een intentie meestal niet tot een verandering leidt.

Dit heeft veel te maken met hoe we ons doel formuleren, ik ga vier aandachtspunten toelichten, die kan je dan een voor een toepassen op je persoonlijke intentie of doel. Je krijgt daarvoor telkens enkele minuten en daarna kunnen we even van gedachten wisselen.

- zeg niet wat je niet wil, maar vooral wat je wel wil

“Ik wil minder CO₂ uitstoten” is een negatieve formulering, “ik wil een bijdrage leveren aan een betere toekomst voor de planeet” klinkt helemaal anders.

Pas deze regel meteen eens toe op de regel die bovenaan je blad staat. Misschien moet je je doel opnieuw formuleren. Probeer de woorden ‘niet, minder en moeten te vermijden’. Het woord ‘moeten’ verwijst naar een verplichting die van buitenaf komt, het woord wil verwijst naar een motivatie van jezelf.

Nu heeft iedereen een verandering die hij of zij wil. Wat is dan nog belangrijk?

Je kan na deze stap eventueel aan enkele mensen vragen om hun doel aan de groep voor te stellen, en ook vragen of ze de formulering hebben aangepast en wat het effect is van de aanpassing.

-maak je doel zo concreet mogelijk

“ik wil een bijdrage leveren aan een betere wereld” klinkt dan wel positief, maar het is ook bijzonder vaag. Hier is dus nood aan het vertalen van de intentie tot meer concrete doelen. Hier is het belangrijk dat het doel haalbaar is. Stellen dat je “volgend jaar een ecologische voetafdruk van 1,8 hectare wil halen” is misschien een beetje veel van het goede. Je doel vertalen naar “ik ga volgende maand overschakelen op groene stroom, of vanaf nu 1 dag per week geen vlees eten”, zijn heel concrete doelen waarvan ook makkelijk vast te stellen is of ze lukken.

Bekijk dus nu ook je eigen doel bovenop de pagina. Is het doel concreet genoeg? Hoe kan je weten dat je doel gehaald is? Pas indien nodig je doel aan, of vertaal het tot een of enkele concrete doelen.

Vraag opnieuw enkele (andere) mensen om hun doel aan de groep voor te leggen. Is het concreet genoeg, is het helemaal anders dan het eerste idee? Is het een aantrekkelijk en motiverend doel?

-hou rekening met terugval

Het komt vaker voor dat iemand goed bezig is om een doel te bereiken (stoppen met roken bijvoorbeeld), maar dan toch een keer een sigaret rookt en het dan meteen maar opgeeft. Het is niet uitzonderlijk dat we terugvallen in oude patronen en gewoontes. Dit is echter geen reden om het doel meteen te laten varen. Wees voldoende mild met je zelf. Stel dat je vegetariër wil worden maar het niet over je hart krijgt om op een familiefeestje alles te weigeren? Ben je dan mislukt? Natuurlijk niet, je bent gelukt voor 90 of 95%.

Een manier om de terugval te beperken is op voorhand in te schatten wat de risico's zijn. Welke factoren zouden er voor kunnen zorgen dat je het doel toch niet bereikt, welke belemmeringen zou je tegen kunnen komen. Noteer die mogelijke belemmeringen, en bekijk nu al hoe je ze zou kunnen omzeilen.

Vragen die je nu aan de groep kan stellen hebben te maken met eigen ervaringen met terugval. Wie heeft dit al meegemaakt, een goed voornemen, een paar keer proberen en dan opgeven? Wat denk je van jezelf als het niet helemaal lukt? Hoe kan dit vermeden worden?

- feedback en vieren

Een van de belangrijkste elementen in het volhouden van verandering is het krijgen van feedback op wat je doet. Door deze feedback kan je zien welke vooruitgang je boekt. Dit is voor het ene doel makkelijker dan het andere en hangt samen met de vraag 'hoe' je kan weten of je doel bereikt is.

Als je de eerste stappen in de goede richting hebt gezet is het goed om dit op een of andere manier te vieren. Doe het met andere mensen die mee betrokken zijn bij het doel, of trakteer je op iets waar je zelf veel belang aan hecht. (bijvoorbeeld een goed boek)

Ga ook dit even bekijken voor je eigen doel. Heb je een manier om de vooruitgang te meten, heb je een manier om vooruitgang te vieren?

Door deze vier stappen toe te passen is de intentie waarmee je bent gestart wellicht een stuk concreter en de kans dat er ook effectief iets mee gebeurt toegenomen.

Neem nu nog enkele minuten de tijd om enkele reacties te sprokkelen op deze aanpak. Misschien wil iemand nog een verduidelijking, of heeft iemand nog een bedenking of persoonlijke ervaring die hierbij aansluit.

Misschien zijn er ook nog vragen hierover. Je hoeft niet overal een antwoord op te hebben, je kan ook de groep zelf vragen mee te denken over mogelijke antwoorden.

9.5. Betrekken van de gemeenschap

Nu is misschien wat duidelijk hoe we zelf onze eigen intenties kunnen omzetten tot een werkbaar actieplan. Met deze hele Skilling Up cursus willen we echter ook een impact hebben op de samenleving. Een belangrijke opdracht voor elke transitiegroep is het verbreden van de groep en het betrekken van de lokale gemeenschap. Essentieel hierbij is dan weer de communicatie naar de eigen omgeving. Daarover gaat dus dit onderdeelje.

Een goede aanzet hiertoe is het bekijken van de 10de aflevering van de Power Down show. Deze gaat in op communicatie. En worden een aantal principes toegelicht rond effectieve communicatie en er zijn een aantal voorbeelden te zien van manieren waarop je groepen kan bereiken.

Na het bekijken van de aflevering kan je enkele eerste reacties sprokkelen;

- is alles duidelijk?

- welke ideeën spreken je het meeste aan?

- is wat in de aflevering gezegd wordt rond het bereiken van de gemeenschap ook bij ons toe te passen? Of zijn er belangrijke verschillen in aanpak?

9.6. Stadia in een project

Als je een project gaat opstarten dan kan je dit op veel manieren aanpakken. Toch blijkt uit de praktijk dat daar meestal een aantal fasen voor nodig zijn die vaak terugkomen. In het transitiehandboek (p. 250) staat en beschrijving van deze stadia volgens John Croft.

Om dit door te nemen kunnen we opnieuw een oefening doen ik kleine groepen. Maak groepjes van een viertal mensen. Elk groepje is nu een kerngroepje dat iets wil doen rond transitie binnen de eigen gemeenschap. Met de groepjes ga je nu de 4 fases doornemen. Geef eerst in je eigen woorden een beschrijving van de fase, en vraag dan aan de groep om daar een 5-tal minuten over na te denken.

Globaal gezien kan je vier stadia onderscheiden in het uitwerken en uitvoeren van een project:

- *dromen of je een visionair toekomstbeeld voorstellen*
- *plannen*
- *doen*
- *vieren en evalueren*

Bij veel projecten (tot 90 %) gaat alles goed in de eerste fase, die van het dromen. Maar slechts 10 % van de projecten slaagt er ook in om de volgende stap te zetten. En van die 10%, raakte 90 procent niet voorbij het tweede stadium, dat van de planning. Dat wil zeggen dat uiteindelijk maar 1 procent van de projecten effectief van de grond komt en doet wat ze van plan waren.

Op die manier zal het natuurlijk nog lang duren om tot een olie-onafhankelijke samenleving te komen. De slaagkansen van je project zullen groter worden als je erin slaagt om elk van deze vier stappen grondig uit te werken. Laat eender welke stap weg en het project zal zonder twijfel falen.

De droom.

Elk project is een ontmoeting tussen de bedenker (elk project ontstaat als de droom van één persoon) en de omgeving, en tussen theorie en praktijk. Als je het project ziet als een stroom energie, zal de hoofdstroom in het begin van de 'dromer' naar de omgeving gaan en naar de gemeenschap rond de dromer. Er zal maar heel weinig terugstromen. In termen van theorie en praktijk zal het project ook bijna volledig theorie zijn, aangezien de praktijk nog gecreëerd moet worden. Naarmate het project vordert, reageert de omgeving eromheen. Hierdoor weet je dat je een 'succesformule' hebt, een levensvatbaar project. Als je bijvoorbeeld een product aan het ontwikkelen bent en je hebt je doelpubliek bepaald, en zij zeggen dat ze in de rij zullen staan om je product te kopen, dan weet je dat je een winnend nummer hebt; de omgeving reageert goed. Als je anderzijds een lauwe reactie krijgt, dan moet je terug naar de tekentafel. Misschien had je je doelpubliek verkeerd ingeschat; misschien is de prijs te hoog.

In elk geval moet er in deze fase een evenwicht zijn tussen de bedenker met zijn of haar idee en de omgeving waar het project gelanceerd wordt, vóór je overstapt naar de volgende fase. Op dezelfde manier neemt de theorie geleidelijk aan meer materiële vormen aan en groeit van alleen maar een schittering in de ogen van de uitvinder naar iets echt en tastbaars.

In dit stadium wordt het soort vragen gesteld als:

- *wat zou er gebeuren als....?*
- *hoe zou zo'n soort project eruitzien?*
- *wat denk je, lijkt dit een goed idee?*
- *kan je je onze stad voorstellen met een...?*
- *denk je niet dat het geweldig zou zijn als mensen toegang zouden hebben tot...?*

De Droomfase is de noodzakelijke eerste fase, maar om verder te komen is het belangrijk om over te gaan naar de volgende fase, de Planningsfase.

GA IN JE GROEPJE EVEN AAN HET DROMEN, over iets wat je zou kunnen doen binnen je transitiewijk.

Vraag na een vijftal minuten hoe het ging om te dromen. Vaak komen er al snel een heleboel ideeën naar boven. Vaak komen er meteen een aantal bezwaren van andere mensen (dat gaat toch nooit lukken, dit is te duur,...). Let er op je tijdens het dromen niet te veel bezig te houden met de praktische bezwaren. Dit komt in de volgende fase.

Wel belangrijk is dat je op een bepaald moment een keuze maakt. Beter een vogel in de hand dan tien in de lucht. Dus kies nu snel 1 van de droomideeën om verder uit te werken. Daarmee ga je dan aan de slag voor stap twee: de concrete planning.

De planning.

Dit is het stadium van een project waarin een idee wordt uitgewerkt, waar onderzoek en opzoekwerk gebeurt. Dit is waar het project 'voeten in de aarde' krijgt. Het soort vragen dat beantwoord moet worden in deze fase van het project is:

- hoe realiseren we dit?
- wie gaat het ontwerpen?
- hoeveel mensen in het team?
- welke vaardigheden missen we, of hebben we?
- hoe financieren we dit?

Hier begint een idee het conceptuele stadium te verlaten en zich in de buitenwereld te begeven. Zijn er al soortgelijke ideeën daarbuiten? Wat kunnen we leren van andere succesvolle modellen? Wat hebben we nodig om ons idee praktisch vorm te geven in de wereld?

In het kader van deze korte oefening is het natuurlijk niet mogelijk om deze fase hier en nu uit te werken, maar je kan binnen de groepjes toch enkele van de eerste vragen beantwoorden. Welke info hebben we nog nodig, waar en wanneer kunnen we dit doen, wie kan welke taken op zich nemen.

Opnieuw onderbreek je de werkzaamheden na een vijftal minuten. Je vraagt deze keer geen verslagje van de groepen maar je kan wel even navragen hoe gemakkelijk het ging en of duidelijk is hoe je verder de planning van de activiteit kan uitwerken.

Vraag dan nog even de aandacht om de laatste twee fasen te bekijken.

Het doen.

In dit stadium wordt het idee geïmplementeerd. Iets echts en tastbaars wordt gelanceerd. Wat gedroomd en gepland werd, wordt nu realiteit. Alle plannen kunnen nu (als je droom- en planfase met succes voltooid zijn) in de praktijk omgezet worden. Je hebt je voor iets geëngageerd en kunt nu zien hoe dat zich in de praktijk gedraagt. De droom- en planningssessies van Stadium 1 en 2 kunnen vragen opwerpen die je naar beste vermogen beantwoordt, maar de enige echte test is om het echt te doen. In Stadium 3 heb je je contracten getekend, je werklui aangeworven, de telefoonlijnen geïnstalleerd en je kind is tot leven gekomen. De theorie is nu praktijk en na een tijdje, als je er vertrouwd mee bent, wordt het zozeer een tweede natuur dat je vergeet dat het nog niet zo lang geleden alleen maar theorie was. Dit is de tijd van geboorte.

Het vieren.

Het laatste stadium is vieren en evalueren. Hiermee vier je het succes van het project en kijk je naar de mislukkingen en problemen, vóór je de cyclus opnieuw begint. De volgende fase van het project (als er één is) wordt dan gedroomd, gepland, uitgevoerd en gevierd. Dit proces kan almaar voortgaan naarmate iedere fase van een project werkelijkheid wordt..

- heeft het project je verwachtingen ingelost?
- heeft het de doelstellingen, die jij vooropstelde of die je financiers jou oplegden, gehaald?
- kan het meer of opnieuw gedaan worden of zou dat moeten?
- heeft het al zijn vooropgestelde doelgroepen bereikt?
- welke fasen van het project verliepen goed?
- welke fasen waren moeilijk?
- werd iedereen behoorlijk vergoed?
- was het prettig om aan dit project te werken?

- was het hard werk met voldoende middelen, of hing het af van de toewijding en het niet vol te houden harde werk van één persoon?
- groeiden de mensen die eraan werkten op persoonlijk vlak? Verwierven ze nieuwe vaardigheden, of haalden ze persoonlijke bevrediging uit al hun harde werk? Wanneer je deze vragen hebt beantwoord en je eerlijke evaluatie afgerond, kan de volgende fase plaatsvinden. Die zal zeker beter en met meer creativiteit verlopen, aangezien je nu de ervaring hebt opgedaan. Je kan wat meer riskeren en het iets groter aanpakken: als je dat wilt. Het kan verder en verder gaan in een spiraalvormige cyclus van succes. En nu kan je vieren!

Het is belangrijk, zowel op het niveau van de groep als op persoonlijk niveau, om te vieren en het nieuwe vertrouwen, de nieuwe vaardigheden en het nieuwe bewustzijn te integreren. Eén van de opdrachten zal zijn om een geschikte manier te vinden om te vieren! Als dat als een corvee klinkt, dan weet je welk deel van het project zwak is!

Hier kan je nog even checken bij de deelnemers of zij de gewoonte hebben om geslaagde projecten te vieren. Hoe gebeurt dit of wordt dit nogal eens snel vergeten?

9. 7. Een minder energieplan

Het uiteindelijke doel een transitie initiatief is om gezamenlijk een Minder Energie Plan (MEP) uit te werken. Dit is een hele opgave – tot hiertoe is geen enkel Vlaams initiatief er al aan begonnen – en ook in Totnes heeft het een paar jaar geduurd voor het Energy Descent Action Plan (EDAP) klaar was. Het is ook maar tot stand gekomen omdat er middelen waren om enkele mensen een jaar lang halftijds aan het project te laten werken.

Wat is een MEP: het is een uitgewerkt plan voor de lokale gemeenschap waarin stap voor stap geschetst wordt hoe de transitie naar een olie-onafhankelijke en veerkrachtige gemeenschap kan verlopen.

Het meest uitgebreide MEP tot hiertoe is dat van Totness. Een korte blik op de inhoudstafel:

- de huidige situatie en de tijdslijn naar 2030
- voeding, landbouw, gezondheid, water en biodiversiteit
- energiebesparing, energievoorziening, transport, bouwen en wonen
- economie en relocalisatie, consumptie en afval
- lokaal bestuur, participatie en empowerment
- kunst en cultuur, media, opvoeding en vorming, innerlijke transitie, vaardigheden voor transitie

Per thema worden een aantal gegevens verzameld over de huidige situatie, de kansen en bedreigingen. Dan wordt concreet uitgewerkt hoe een aantal doelstellingen kunnen worden bereikt en dit voor de periode van de volgende 20 jaar. Het plan is niet star, want moet jaarlijks kunnen herbekeken worden op basis van nieuwe gegevens.

Hieronder enkele richtlijnen hoe je aan de slag zou kunnen gaan om aan een eigen MEP te gaan werken. Je kan hier een oefening rond maken en de groep indelen in kleinere groepen die elk gaan nadenken over een thema. Voor de hand liggende thema's zijn voeding en energie, maar je kan de oefening ook doen rond lokale economie of onderwijs.

HET HEDEN

Dit deel moet de huidige situatie en problemen opsommen, alsmede de uitdagingen die gesteld worden door piekolie met betrekking tot het betreffende onderwerp.

DE VISIE

Dit deel moet aangeven hoe volgens jou, je gemeente of stad eruit zal zien tegen 2030 met betrekking tot jouw onderwerp. Stel je stad voor met slechts 25 procent van de fossiele brandstoffen die nu beschikbaar zijn. Hoe zie je in dat scenario dat de gemeenschap zich hieraan aangepast heeft op zo'n manier dat het in feite een leukere plaats is geworden om te wonen? Hou zou het eruitzien? Hoe zou het zijn om daar te wonen?

PRAKTISCHE STAPPEN

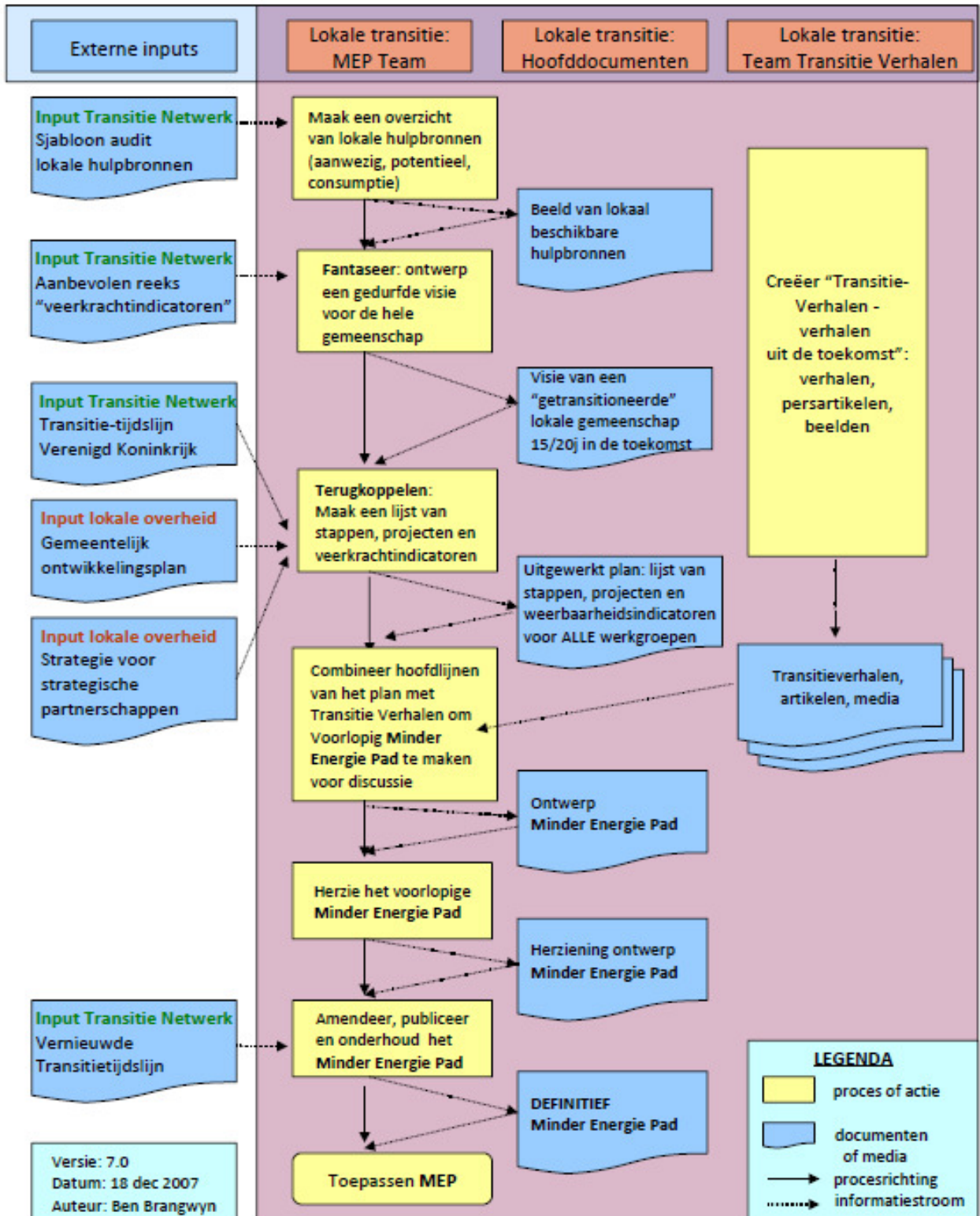
Dit is het belangrijkste deel van dit project. In dit deel ga je, in chronologische volgorde, de praktische stappen uittekenen die ondernomen moeten worden om naar jouw visie toe te werken. Hoe ga je, vanaf vandaag, beginnen toe te werken naar de duurzame stad op zo'n manier dat het grootste deel van de gemeenschap mee is in het proces? Hoe kun je de bestaande organisaties erin betrekken en integreren? Wie zal het werk uitvoeren dat je voorstelt? Als je kunt uitmaken of een bepaalde stap zou moeten worden uitgevoerd door de gemeenschap, de gemeenteraad of de provincie, zet dat er dan in. Je voorstellen moeten uitdagend maar haalbaar zijn. Steun op best practices daar waar je goeie voorbeelden kunt vinden; je kunt de gebruikte bronnen vermelden in het laatste deel (zie verder). Elk van je stappen zou op een tijdslijn uitgezet moeten worden.

BRONNEN

Hier kan je een lijst maken van bruikbare organisaties, boeken en sites. Het idee van dit onderdeel is dat iedereen die dit rapport leest, onderwerpen kan volgen waarin ze geïnteresseerd zijn. Je kunt er internationale links bij zetten, maar ook links en contactgegevens van organisaties die al aan het werk zijn in de omgeving (hoe weinig effectief je ze ook mag vinden).

VERDER

Als je foto's of illustraties hebt die je graag zou willen opnemen, doe dat dan. Ook andere grafische suggesties zijn heel erg welkom. Zo kan je bijvoorbeeld met een fotoshop proberen enkele beelden te maken van je buurt of straat zonder auto's of met overal voedseltuinen. De essentie van dit rapport is dat het beknopt en leesbaar is, en dat het de lezers stimuleert met een pak ideeën, die ze daarvoor nooit zouden hebben overwogen.

Het schema op de vorige pagina kan een hulp zijn om te gaan werken aan het Minder Energie Plan. Je merkt meteen dat dit soort werk al een stevige groep mensen vraagt die ook wat tijd kunnen vrij maken.

9.8. eind evaluatie

Dit is het einde van een lange reis die jullie samen hebben afgelegd. Alvorens daar een glas op te drinken is het tijd voor een laatste evaluatie.

Het voorstel is om in twee stappen te werken. Een kort moment waarbij iedereen individueel even tijd krijgt om op enkele vragen te antwoorden. Daarna een tweede deel om in groep van gedachten te wisselen. Je kan eventueel de vragen hieronder nog verder aanvullen en uitdelen aan de deelnemers, zo kan je achteraf de evaluatie nog eens rustig doornemen. Vermeld wel bij het uitdelen dat je graag de antwoorden wil inzamelen, zodat mensen een poging doen om leesbaar te schrijven.

Vragen voor de evaluatie.

Hoe vond je deze laatste sessie over 'actie'?

Als je het totaal van de reeks bekijkt hoe evalueer je het geheel?

- welke onderdelen hebben voor jou het meest nieuwe informatie meegebracht
- welke onderdelen hebben een merkbare invloed in de manier waar op je nu leeft
- in welke mate heb je rond de inhoud van deze cursus ook met andere mensen gesproken
- hoe was voor jou het geheel van de cursus: wat ontbrak er nog, of waar is teveel aandacht naar gegaan
- het materiaal dat je kreeg (de teksten, presentaties,...) waren bruikbaar, voldoende of niet voldoende
- hoe vond je de aanpak van de begeleiding van deze cursus, zowel de inhoudelijke kennis als de aanpak van de sessie zijn van belang
- hoe was voor jou de praktische kant van de reeks, de gebruikte lokalen, de opvang, de accommodatie, etcetera
- hoe was voor jou de groep tijdens deze reeks. Was het een verrijking om met deze mensen de sessies te volgen, heb je deze mensen daardoor beter leren kennen?
- zal deze reeks invloed hebben op je engagement voor transitie en in welke zin?

Geef de mensen voldoende tijd om deze vragen op papier te beantwoorden. Je kan eventueel een muziekje opzetten en al wat voorbereidingen voor het feestje plegen.

Zodra je merkt dat de meeste mensen klaar zijn met schrijven vraag je de groep nog een keer om samen in een kring te gaan zitten. Je kan hier een losse babbel houden over deze cursus. Probeer de thema's zoals hierboven vermeld aan te kaarten, maar doe niet elke keer een rondje, vraag telkens enkele mensen om hierover hun mening te geven.

Bedank de deelnemers voor hun aanwezigheid en actieve bijdrage, en nodig ze dan uit om samen nog iets te drinken.

9.9. Feest

Je kan hier samen met de groep deze reeks op een gepaste manier afsluiten. Als je op voorhand aan iedereen vraagt om iets lekker te eten en te drinken mee te brengen kan je gegarandeerd genieten van de typische overvloed van het transitiegebeuren.

Je kan natuurlijk ook zelf voor iets te eten en te drinken zorgen of enkele andere mensen van de transitiegroep inschakelen.

In elk geval, geniet van het feestje, want als jullie deze reeks hebben doorgenomen dan mag je daar wel trots op zijn.

Alle opmerkingen en ervaringen met het gebruik van dit materiaal worden in dank aanvaard via info@transitie.be